

Bronnenonderzoek¹

Tijdens je schoolcarrière zul je regelmatig op zoek moeten naar informatie voor bijvoorbeeld een werkstuk of een presentatie. Je kunt informatie halen uit allerlei bronnen: tijdschriftartikelen, boeken, archieven, het internet. Daarbij kan het gaan om allerlei soorten teksten (theoretisch, literair, wetenschappelijk, anekdotisch) en afbeeldingen (foto's, modellen, tekeningen). Het verzamelen, onderzoeken en gebruiken van bronnen is een vaardigheid waarin je jezelf kunt oefenen.

De onderzoeksvraag

Voordat je begint aan bronnenonderzoek dien je een goede onderzoeksvraag te hebben. Je begint dus niet meteen 'in het wilde weg' te zoeken, maar denkt eerst na over op welke vraag je precies een antwoord wilt vinden:

- Is je onderzoeksvraag helder en precies of laat je vraag ruimte voor verschillende interpretaties?
- Is het antwoord op je vraag daadwerkelijk te vinden en is dat dan een lange weg of relatief simpel?

Vervolgens denk je na over mogelijke antwoorden:

- Hoe zouden die antwoorden eruit moeten/kunnen zien?
- Welk soort bronnen zouden een antwoord kunnen geven op de vraag?
- Welke problemen verwacht je tijdens het bronnenonderzoek?

Dit alles doe je voordat je daadwerkelijk gaat zoeken! Dus: eerst denken, dan zoeken.²

Betrouwbaarheid

Het is belangrijk dat de bronnen die je gebruikt betrouwbaar zijn. Als je nog weinig ervaring hebt met bronnenonderzoek en weinig weet van het onderwerp dat je onderzoekt, is het vaak lastig om te bepalen welke bronnen betrouwbaar zijn en welke niet. Daarom een aantal tips om je hierbij op weg te helpen:

- Wie is de auteur van de bron? Is dat een professor aan een universiteit die publiceert in wetenschappelijke tijdschriften of is dat een onbekende amateur die stukjes plaatst op zijn Facebookpagina? De eerste is in de regel betrouwbaarder dan de tweede.
- Als je een bron hebt gevonden, zoek dan altijd ook naar andere bronnen die je eerdere vondst bevestigen en/of ontkennen. Als veel bronnen hetzelfde beweren is de informatie in de regel betrouwbaarder.
- Als je twijfelt aan de betrouwbaarheid van een bron, vraag dan raad aan iemand waarvan je denkt dat hij/zij het beter kan beoordelen, bijvoorbeeld een van je docenten.

¹ Dit document is een bewerking van de publicatie WON Akademie/Inge Okkes, Leerlijn WON Akademie, Bronnenonderzoek, Handreiking voor een eerste lessenserie, Pilotversie 1, augustus 2013.

² Meer aanwijzingen voor hoe je een goed onderzoeksvraag opstelt kun je vinden in de wegwijzer 'Onderzoeksvragen stellen'.

Herkomst noteren

Als je een bron hebt gevonden waarvan je denkt dat hij bruikbaar is voor je onderzoek noteer dan altijd waar je die hebt gevonden en wie de auteur is. Noteer bij voorkeur ook wanneer je de bron hebt gevonden. Zeker als je op internet iets vindt is het verleidelijk om eerst nog even door te klikken en verder te lezen. Echter, als de bronnen zich opstapelen, zul je merken dat je snel het overzicht kwijtraakt en dat draagt niet bij aan de kwaliteit van je onderzoek. Dus altijd zorgvuldig de auteur(s), titel, jaar van uitgave, en in het geval van internetbronnen de URL en datum waarop je de bron vindt noteren!³

Internet

Internet speelt tegenwoordig een steeds belangrijkere rol bij het doen van bronnenonderzoek. Steeds meer informatie is online te vinden. Toch is het juist op internet soms lastig om de zin van de onzin te onderscheiden. Hieronder een paar dingen om rekening mee te houden als je op of via internet op zoek gaat naar informatie:

- Wikipedia is geen bron waarnaar je mag verwijzen, omdat letterlijk *iedereen* (ook bijvoorbeeld een klasgenoot) er iets op kan zetten. Wikipedia kan wel een uitstekend startpunt zijn om je te oriënteren op je vraag, je vindt er over vrijwel ieder onderwerp iets. Soms vind je op Wikipedia ook goede informatie over en verwijzingen naar betrouwbare bronnen. Je mag Wikipedia dus gebruiken als startpunt of vindplaats, maar niet als bron.
- Google is een zoekmachine die erg behulpzaam kan zijn bij het zoeken naar informatie. Google verwijst naar websites op grond van door jou ingevoerde zoektermen en is dus zelf geen bron. Schrijf dus nooit zoiets op als 'volgens Google ...', of 'Google stelt ...'. Dat geldt ook voor andere zoekmachines zoals ilse.nl of bing.com.
- Als je zoekt met een zoekmachine zoals Google denk dan goed na over de zoektermen die je gebruikt. Verschillende variaties van zoektermen kunnen zeer verschillende resultaten opleveren of dezelfde resultaten in een heel andere volgorde waardoor informatie in beeld komt die je anders niet gezien zou hebben. Geef het zoeken dus niet te snel op en denk goed na over hoe je datgene waar je naar op zoek bent zou kunnen vinden.
- Met name Amerikaanse universiteiten gebruiken de extensie '.edu', die dus iets zegt (maar ook weer niet alles) over de betrouwbaarheid van de bron.

³ Aanwijzingen voor hoe je de door jou gebruikte bronnen netjes weergeeft in een literatuurlijst kun je vinden in de wegwijzer 'Bronvermelding'.